

Crna Gora
Vlada Crne Gore
Kancelarija zastupnika Crne Gore pred
Evropskim sudom za ljudska prava

Adresa: Serdara Jola Piletića 8/6
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 244 036
fax: +382 244 117
www.kzcg/gov.me

Br: 16-6/22-15-103/2022

23. septembar 2024. godine

Za: VLADU CRNE GORE

Predmet: INFORMACIJA o presudi Evropskog suda za ljudska prava *Živaljević i drugi protiv Crne Gore* od 18. jula 2024. godine donijetoj po predstavci 88 (osamdeset osam) bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju i prijedlozi za preduzimanje mjera radi izvršenja navedene presude

Uvaženi predsjedniče i članovi Vlade,

Koristim priliku da Vas upoznam sa činjenicom da je Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: „Evropski sud“) dana 18. jula 2024. godine donio presudu *Živaljević i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 55668/19), u kojoj je odlučeno po predstavci 88 (osamdeset osam) bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, koji su se žalili zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u njihovu korist a protiv navedenog privrednog društva.

Privredno društvo „Radoje Dakić“ AD Podgorica – u stečaju je iz društvene svojine transformisano u akcionarsko društvo, a Država Crna Gora je većinski vlasnik kapitala navedenog akcionarskog društva u iznosu od 50,579%.

Ovo je **sedma presuda** koju je Evropski sud donio ove godine protiv Crne Gore odlučujući po predstavkama bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju podnijetih protiv Crne Gore zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u njihovu korist a protiv navedenog privrednog društva.

Naime, u aprilu mjesecu ove godine Evropski sud je odlučujući po predstavkama 513 (pet stotina trinaest) bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, koji su se žalili zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u njihovu korist a protiv navedenog privrednog društva, donio šest presuda protiv Crne Gore:

- *Adrović i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 8318/20);
- *Bešović i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 21601/20);
- *Dedić i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 4847/20);
- *Božović i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 42403/20);
- *Abdović i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 21614/20); i
- *Boljević i drugi protiv Crne Gore* (br. predstavke 21609/20).

U svim prethodno navedenih sedam presuda Evropskog suda, koje su danom donošenja postale pravosnažne, Evropski sud je utvrdio povredu člana 6 stav 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima (pravo na pravično suđenje) i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju (zaštita imovine) zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u korist podnosilaca predstavki a protiv navedenog privrednog društva **i utvrdio da je tužena država dužna da obezbijedi, koristeći adekvatna sredstva, u roku od 3 (tri) mjeseca izvršenje navedenih domaćih odluka.**

Nakon što je ispitao cjelokupnu dokumentaciju koja mu je dostavljena, a u skladu sa njegovom dobro ustanovljenom sudskom praksom o tom pitanju, Evropski sud je, u svih sedam presuda, zauzeo stav da nadležni organi nijesu uložili sve neophodne napore da obezbijede potpuno i pravovremeno izvršenje odluka donijetih u korist podnosilaca predstavki na nacionalnom nivou.

Država Crna Gora je blagovremeno, u roku koji joj je naložio Evropski sud, izvršila svih šest presuda tog suda donijetih u aprilu ove godine, na način što je iz državnog budžeta

na ime neisplaćenih potraživanja po osnovu pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u korist 513 podnosilaca predstavki a protiv navedenog privrednog društva, navedenim podnosiocima predstavki isplatila ukupno **4.754,708.88 eura**.

I Ranije presude/odluke Evropskog suda protiv Crne Gore po predstavkama bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u njihovu korist a protiv navedenog privrednog društva

U presudi ***Mijanović protiv Crne Gore*** od 17. septembra 2013. godine Evropski sud je obavezao Državu Crnu Goru da u roku od tri mjeseca od datuma pravosnažnosti presude Evropskog suda isplati podnosiocu predstavke, na ime materijalne štete, iznos koji su mu dosudili domaći sudovi, uključujući i zakonsku kamatu i pravne troškove koji su navedeni u vezi sa tim, s tim da će se od isteka navedena tri mjeseca do isplate obračunavati i plaćati obična kamata na navedeni iznos po stopi koja je jednaka najmanjoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke tokom zateznog perioda, uz dodatak od tri procentna poena.

Evropski sud je u navedenoj presudi naglasio da čak i kada je država prodala privatnom licu veliki dio svog udjela u preduzeću čiji je vlasnik bila, to nije moglo da oslobodi državu od njene obaveze da vrati dug po presudi koji je nastao prije nego što su akcije prodate. S obzirom na navedeno, Evropski sud je smatrao da dužnik, uprkos činjenici da je bio zasebno pravno lice, nije uživao dovoljnu institucionalnu i operativnu nezavisnost od države da bi to moglo da oslobodi državu od odgovornosti po Konvenciji. I na kraju, s obzirom na stanovište da država ima odgovornost za dug prema podnosiocu predstavke u ovom predmetu, konstatovao je da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na nemaštinu dužnika.

S tim u vezi, u predmetu ***Bulatović i drugi protiv Crne Gore*** (br. predstavke 15577/10), Država Crna Gora je potpisala prijateljsko poravnanje i isto ispunila u predviđenom roku od strane Evropskog suda, po kom osnovu je za 5 (pet) podnosilaca predstavki, takođe bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica, izvršila isplatu iznosa određenih pravosnažnim presudama, kao i obračunate kamate na iznos glavnog duga, koja ih je sledovala do dana isplate.

II Pregled sudske prakse Evropskog suda u istovjetnim ili sličnim predmetima (uporedna praksa i iskustva zemalja u regionu)

Kada su u pitanju pritužbe koje se navode u predstavkama ovih podnosilaca, zajedničko je što se odnose na neizvršenje domaćih odluka donijetih protiv bivših društvenih preduzeća, odnosno preduzeća koja se sada nalaze dijelom u državnoj svojini i ona su zajednički imenitelj uglavnom u zemljama bivše Jugoslavije (Srbija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija), kao i zemljama bivšeg SSSR-a.

Polazeći od svoje sudske prakse po pitanju neizvršenja domaćih odluka, Evropski sud smatra da domaće vlasti treba da ulože sve neophodne napore kako bi se u potpunosti i blagovremeno sprovele odluke nacionalnih sudova koje su u svoju korist dobili podnosioci predstavke.

Iste zaključke kao u presudi ***Mijanović protiv Crne Gore***, Evropski sud je donio i u brojnim presudama protiv Srbije (***R. Kačapor i drugi protiv Srbije, Crnišanin i drugi protiv Srbije, Lilić i drugi protiv Srbije*** itd), ali i u presudama protiv drugih zemalja (***Mykhaylenky i drugi protiv Ukrajine***), koje se odnose na neizvršenje domaćih odluka donijetih protiv bivših društvenih preduzeća, odnosno preduzeća koja se sada nalaze dijelom u državnoj svojini.

III Izvršenje presude *Živaljević i drugi protiv Crne Gore* od 18. jula 2024. godine

Nakon donošenja presude Evropskog suda ***Živaljević i drugi protiv Crne Gore***, Kancelarija zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava (u daljem tekstu: „Kancelarija zastupnika“) je u skladu sa članom 12 Uredbe o zastupniku Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava zatražila od Privrednog suda Crne Gore, u čijoj je nadležnosti sprovođenje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, da joj u najkraćem roku dostavi precizne podatke o iznosima koji su ostali neisplaćeni za svakog podnosioca predstavke ponaosob po osnovu relevantnih domaćih odluka koje su bile predmet razmatranja Evropskog suda, kao i podatke o trenutnom statusu predmetnog stečajnog postupka, koji je donošenjem navedenih presuda Evropskog suda, stekao status prioritnog u rješavanju.

a) Podaci Privrednog suda Crne Gore o stečajnom postupku otvorenim nad privrednim društvom „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju na dan 25. jul 2024. godine

Predsjednik Privrednog suda Crne Gore, je uz dopis od 30. jula 2024. godine dostavio Kancelariji zastupnika izjašnjenja stečajnog sudije i stečajnog upravnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju od 25. i 23. jula 2024. godine (koja se dostavljaju u prilogu ove Informacije i čine njen sastavni dio), u kojima su stečajni sudija i stečajni upravnik naveli:

- da je Zaključkom Privrednog suda Crne Gore St.br. 490/16 od 09.01.2018. godine o Listi utvrđenih i osporenih potraživanja sa izmjenama i dopunama bivšim radnicima stečajnog dužnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, utvrđeno potraživanje na ime neisplaćenih zarada, toplog obroka, naknade štete, troškova postupka i dr. u ukupnom iznosu od **51.434.516,82 eura**;

- da je od navedenog iznosa:

- iznos od **883.196,64 eura** utvrđen kao potraživanje stečajnih povjerilaca I i III isplatnog reda,
- iznos od **48.777.260,09 eura** kao razlučno potraživanje (glavni dug+kamate) i
- iznos od **1.774.060,09 eura** kao razlučno potraživanje (troškovi postupka);

- da je u dosadašnjem toku postupka, a imajući u vidu samo pravosnažne odluke o namirenju **do dana 23.jula 2024. godine** izmiren ukupan iznos od **37.779.532,38 eura** utvrđenih razlučnih potraživanja bivših radnika stečajnog dužnika, a da je ostao neizmiren iznos od **12.771.787,80 eura** utvrđenih razlučnih potraživanja bivših radnika stečajnog dužnika i iznos od **883.196,64 eura** utvrđenih potraživanja stečajnih povjerilaca I i III isplatnog reda bivših radnika stečajnog dužnika;

- da je u toku trajanja cjelokupnog stečajnog postupka **do 23. jula 2024. godine** po osnovu pravosnažnih odluka o namirenju razlučnim povjeriocima isplaćeno ukupno **40.319.101,20 eura**, od čega iznos od **37.779.532,38 eura** bivšim radnicima kao razlučnim povjeriocima, a iznos od **2.539.568,90 eura** Državi Crnoj Gori kao razlučnom povjeriocu.

U odnosu na stečajnu masu stečajnog dužnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, u dopisima stečajnog sudije i stečajnog upravnika od 25. jula 2024. godine i od 23. jula 2024. godine, dostavljenih uz dopis predsjednika Privrednog suda Crne Gore od 30. jula 2024. godine, navedeno je da je shodno odlukama o namirenju koje nijesu pravosnažne za namirenje razlučnih povjerilaca - bivših radnika opredijeljeno ukupno 2.251.792,91 eura, a razlučnog povjerioca - Državu Crnu Goru opredijeljeno ukupno 2.181.420,28 eura, odnosno ukupno je za namirenje razlučnih povjerilaca opredijeljeno 4.433.213,19 eura, pri čemu su ta sredstva obezbijeđena na računima stečajnog dužnika, odnosno obezbijeđena su za isplatu po eventualnoj pravosnažnosti odluka stečajnog upravnika.

Takođe je u dopisima stečajnog sudije i stečajnog upravnika naglašeno da nakon pravosnažnosti odluka o namirenju koje su na ispitivanju zakonitosti pred prvostepenim sudom i koje će biti na ispitivanju zakonitosti pred drugostepenim sudom i isplate po istim, više neće biti sredstava za isplatu razlučnih povjerilaca do novih prodaja i unovčenja stečajne mase. Od imovine koja čini stečajnu masu preostale su saobraćajnice u okviru DUP-a Radoje Dakić čija vrijednost iznosi cca 4.000.000,00 eura. U tom smislu izvršena je parcelacija saobraćajnica shodno DUP-u Radoje Dakić koju je po ovlaštenju stečajnog upravnika izvršila nadležna geodetska firma. Od strane stečajnog upravnika održano je više sastanaka na tu temu sa nadležnima iz Glavnog grada Podgorica, pa je stečajni upravnik dana 18. jula 2024. godine raspisao Javni oglas - Prvo javno prikupljanje pisanih ponuda za prodaju dijela imovine stečajnog dužnika - zemljišta koje je na trasi saobraćajnica u okviru DUP-a Radoje Dakić, Izmjene i dopune Glavnog grada Podgorica po početnoj cijeni od 2.781.960,00 eura. Predmetna prodaja zakazana je za 20. avgust 2024. godine. Ukoliko bude uspješno sprovedena i stečajna masa unovčena, steći će se uslovi za dodatno namirenje povjerilaca, odnosno donošenje novih odluka o namirenjima.

b) Podaci Privrednog suda Crne Gore o ukupnom iznosu i pojedinačnim iznosima neizmirenih i neisplaćenih potraživanja podnosioca predstavke (kao bivših radnika) iz presude Evropskog suda Živaljević i drugi protiv Crne Gore na dan 26. avgust 2024. godine

Uz dopis predsjednika Privrednog suda Crne Gore od 26. avgusta 2024. godine, dostavljen je tabelarni pregled od istog datuma i potpisan od strane stečajnog sudije i

stečajnog upravnika o ukupnom iznosu i pojedinačnim iznosima neizmirenih i neisplaćenih potraživanja podnosioca predstavke iz presude Evropskog suda Živaljević i drugi protiv Crne Gore na dan 26. avgust 2024. godine. Prema navedenom tabelarnom pregledu (koji se dostavlja u prilogu ove Informacije i čini njen sastavni dio) **ukupan iznos neizmirenih i neisplaćenih potraživanja podnosioca predstavke iz presude Evropskog suda Živaljević i drugi protiv Crne Gore** po odluci Privrednog suda Crne Gore o Listi utvrđenih i osporenih potraživanja od 16. oktobra 2017. godine sa ispravkom od 28. novembra 2017. godine i Zaključku Privrednog suda Crne Gore o Listi utvrđenih i osporenih potraživanja od 9. januara 2018. godine, **na dan 26. avgust 2024. godine iznosi 1.545.396,91 eura.**

U dopisima od 23. jula 2024. godine i 25. jula 2024. godine stečajni upravnik i stečajni sudija su naveli da će podnosioci predstavke iz presude Živaljević i drugi protiv Crne Gore biti namireni iz stečajne mase kada se za to steknu zakonski uslovi, odnosno kada odluke o namirenju tih povjerilaca postanu pravosnažne, a objektivno nije moguće očekivati da budu namireni iz stečajne mase do 17. oktobra 2024. godine, do kada je Državi Crnoj Gori dat rok za izvršenje navedene presude Evropskog suda.

c) Obaveza izvršenja presuda Evropskog suda

Odredbom člana 46 Konvencije propisano je da:

- 1. Visoke strane ugovornice preuzimaju obavezu da se povinuju pravosnažnoj presudi Suda u svakom predmetu u kome su stranke.*
- 2. Pravosnažna presuda Suda se dostavlja Komitetu ministara koji nadgleda njeno izvršenje.*

Imajući u vidu da je Država Crna Gora presudom Evropskog suda *Živaljević i drugi protiv Crne Gore*, obavezana da u roku od 3 (tri) mjeseca od dana donošenja te presude obezbijedi, koristeći adekvatna sredstva, izvršenje neizvršenih domaćih odluka donijetih u korist podnosioca predstavke, te da stečajni postupak nad navedenim privrednim društvom traje već 7 (sedam) godina i 9 (sedam) mjeseci, a iz dopisa stečajnog sudije i stečajnog upravnika, sačinjenih prema trenutnom stanju stečajnog postupka i evidenciji stečajnog upravnika, proizilazi da podnosioci predstavke iz predmetne presude Evropskog suda ne mogu u stečajnom postupku biti u cjelosti namireni ni u roku od tri mjeseca (koji je naložen predmetnom presudom

Evropskog suda) niti stečajni sudija i stečajni upravnik mogu predvidjeti rok potpunog namirenja ovih podnosilaca predstavke, **to sve prethodno ukazuje da navedena presuda Evropskog suda može u potpunosti i blagovremeno biti izvršena jedino ukoliko se neisplaćena potraživanja podnosilaca predstavke, utvrđena pravosnažnim i izvršnim odlukama nacionalnih sudova, isplate iz tekuće budžetske rezerve i to najkasnije do 17. oktobra 2024. godine**, prema podacima iz tabelarnog pregleda dostavljenog od strane Privrednog suda Crne Gore od 26. avgusta 2024. godine, a potpisanog od strane stečajnog sudije i stečajnog upravnika, kako bi Država Crna Gora blagovremeno ispunila svoju međunarodnopravnu obavezu i preduprijedila plaćanje kamate zbog kašnjenja u isplati.

Prilikom izvršenja navedene presude Evropskog suda Država Crna Gora je u obavezi **da pored individualnih preduzme i generalne mjere, koje podrazumijevaju sistemsko i sveobuhvatno rješavanje pitanja izvršenja odluka nacionalnih sudova u kojima se kao dužnici javljaju bivša društvena/državna preduzeća, koja su sada u većinskom ili manjiskom državnom vlasništvu**. Navedeno podrazumijeva obavezu da se preostalim bivšim radnicima privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju u čiju korist su donijete pravosnažne i izvršne odluke nacionalnih sudova, isplate iznosi koji su im dosuđeni tim domaćim odlukama, a koje su ostale neizvršene.

S tim u vezi Država Crna Gora je već počela da preduzima generalne mjere u cilju sveobuhvatnog rješavanja navedenog pitanja, pa je Vlada Crne Gore zaključkom br.16-6/22-15-26/2022/2 od 10. maja 2024. godine **zadužila** Ministarstvo finansija i Ministarstvo pravde, oba u okviru svojih nadležnosti, da sačine prijedlog Akcionog plana sa ukupnim brojem neizvršenih pravosnažnih i izvršnih odluka nacionalnih sudova donijetih u korist ostalih bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju, sa sadržinom i fiksnim vremenskim okvirom za njihovo sveobuhvatno izvršenje, na koji način bi Država Crna Gora ispunila svoju pozitivnu obavezu izvršenja konkretnih nespornih pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka bivših radnika privrednog društva „Radoje Dakić“ AD Podgorica - u stečaju.

O svim izvedenim mjerama i prijedlozima Vlada Crne Gore je dužna, da preko zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom, informiše Komitet ministara Savjeta Evrope koji nadzire izvršenje presuda Evropskog suda i ocjenjuje adekvatnost mjera koje su u tom cilju preduzete na nacionalnom nivou.

U konačnom, potrebno je da se na sjednici Vlade na kojoj se bude odlučivalo o navedenim prijedlozima istovremeno verifikuju donijeti Zaključci kako bi se po istim mogle preduzimati određene aktivnosti, imajući u vidu kratak rok za izvršenje navedene presude određen od strane Evropskog suda.

Zastupnica Crne Gore
pred Evropskim sudom za ljudska prava

Katarina Pekovic
